

Місце відкритих даних в діджиталізації української економіки

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто актуальні питання, пов'язані з формуванням інфраструктури та використанням відкритих даних та їх місцем в діджиталізації української економіки. Також, виокремленні основні переваги та недоліки використання відкритих даних на сучасному етапі їх формування на Україні.

Ключові слова: відкриті дані, інформаційні технології, сервіси, цифрова економіка, Україна, переваги, недоліки, діджиталізація.

Abstract

The article considers topical issues related to the formation of infrastructure and the use of open data and their place in the digitalization of the Ukrainian economy. Also, the main advantages and disadvantages of using open data at the present stage of their formation in Ukraine are highlighted.

Keywords: open data, information technologies, services, digital economy, Ukraine, advantages, disadvantages, digitalization.

В усіх сферах життя сучасного суспільства, в розрізі його діджиталізації [1], а особливо в цифровізації економіки, активно використовуються дані, які не є закритими, тобто можуть використовуватися без обмежень усіма зацікавленими особами. Питанню використання відкритих даних увагу стали приділяти відносно недавно, що пов'язано з швидким розвитком та становленням в країні інформаційного суспільства та швидкого розвитку його діджиталізації. Для України реалізація проблематики відкритих даних має важливе значення, адже надання населенню доступу до публічної інформації не лише є ключем до забезпечення демократизму та довіри до влади, це також є вкрай важливим аспектом в напрямку цифровізації економіки України [1, 2].

В Україні відкриті дані вперше офіційно згадуються в Національній антикорупційній стратегії на 2014-2017 роки та в Плані дій із впровадження Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” у 2014-2015 роках [3]. У цих документах йшлося про необхідність створення нормативно-правових та організаційних основ для запровадження доступу до інформації у формі відкритих даних та її повторного використання. Згодом Верховна Рада України спільно з громадськістю розробила та ухвалила зміни до Закону України “Про доступ до публічної інформації”, які визначили поняття публічної інформації у формі відкритих даних та особливості її використання. За реалізацію державної політики у сфері відкритих даних в Україні відповідає «Державне агентство з питань електронного урядування України», яке координує Кабінет Міністрів України. Цей центральний орган виконавчої влади забезпечує функціонування Єдиного державного вебпорталу відкритих даних - <http://data.gov.ua/>, який надає доступ до публічної інформації у формі відкритих даних [3].

На сьогодні визначень поняття «відкриті дані» (ВД) є значна кількість, і всі вони різняться в залежності від країни або науковця. Організація Об'єднаних Націй подає таке трактування цього поняття – це публічна інформація, яка оприлюднюється з ініціативи держави он-лайн, при цьому забезпечує до неї вільний доступ та подальше її використання і поширення [4]. В свою чергу, у ст.101 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» визначено, що «публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання» [2].

Використання відкритих даних дозволяє досягти нової якості у використанні ІТ в самих різних сферах як особистого життя конкретної людини, так і побудови ефективної стратегії розвитку підприємства чи будь-якої організації. Використовуючи такий ресурс, можна отримувати не просто готовий фіксований контент, але також перероблену під потреби користувачів інформацію з різних джерел [5]. При цьому зменшуються вимоги до кваліфікації користувача з обробки даних, а також виникає синергетичний ефект – з'являється можливість вирішувати нові, неочевидні завдання з використанням взаємопов'язаних даних і відповідного ІТ-інструментарію.

Побудова інфраструктури відкритих даних вимагає усвідомлення спектра концептуальних і методологічних питань та вирішення ряду проблем, які лежать в різних площинах, адже відкриті дані,

це величезні масиви структурованої інформації, яка існує і з'являється у процесі життєдіяльності окремих громадян, громад, підприємств та країни в цілому. Відкриті дані є власністю громадян, і на доступ до них вони мають повне право. Основний показник якості відкритих даних – це машиночитаний формат, тобто, придатність даних до подальшої роботи. В табл. 1 наведено основні переваги та недоліки використання відкритих даних на сучасному етапі їх розвитку.

Таблиця 1 – Основні переваги та недоліки використання відкритих даних на Україні

<i>Переваги використання ВД</i>	<i>Недоліки використання ВД</i>
Більша інформаційна прозорість	Відсутність повного опису структури даних
Вища оперативність та чіткість подання даних	Доступність даних для всіх користувачів Інтернету
Підвищення обізнаності, доступності широкого кола людей	Недосконалість контролю та моніторингу оприлюднення відкритих даних
Спрощення прийняття рішень	Недостатня ефективність використання ВД на сучасному етапі
Швидкий і простий доступ щодо обміну інформацією	Необхідність достатньо високого кваліфікаційного рівня для роботи з ВД
Залучення інтелектуальних ресурсів зі сторони	Недостатня обізнаність громадськості щодо необхідності розповсюдження і використання ВД
Наявність широкого кола статистичної інформації для проведення аналітики	Відсутність навичок розуміння відкритих даних у пересічних громадян
Наявність різноманітних сервісів, які засновані на ВД	Недовіра фізичних і юридичних осіб, щодо використання ІТ-сервісів, заснованих на ВД

Слід зауважити, що в даній час недостатня увага приділяється методичним питань, пов'язаних з формуванням ВД. На сайтах ВД викладається інформація в недостатньо формалізованому вигляді – від документів в форматі офісних пакетів до текстових файлів з роздільниками і HTML-сторінок. Також, відсутня або явно недостатня уніфікація відкритих інформаційних ресурсів, регламентація їх формування та оновлення, що в перспективі призведе до витрат на їх інтеграцію, але вже на новому рівні. Хоча, безумовно, те, що вже робиться, виключно корисно і сприяє формуванню нових сервісів і додатків на основі ВД.

Отже, було розглянуто актуальні питання, пов'язані з формуванням інфраструктури та використанням відкритих даних, а також виокремлені переваги та недоліки на сучасному етапі розвитку відкритих даних на Україні. В даній час розвиток та використання ВД – це одне з найбільш актуальних напрямлень, яке визначає не лише ефективність розвитку та розповсюдження ІТ та різноманітних сервісів на основі ВД в різних сферах нашого життя, але й швидкість діджиталізації економіки України в найближчому майбутньому та її швидку інтеграцію в світову цифрову економіку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Нікіфорова Л. О. Цифрова економіка як український мейнстрім // XLIX Науково-технічна конференція факультету менеджменту та інформаційної безпеки. ВНТУ, 27-28 квітня 2020 р. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2020/schedConf/presentations>
2. Ковтун М.С., Хрякова Н.О. Відкриті дані в Україні: сутність та стан розвитку. *Forum Prava*. № 2, 2018. 66–73.
3. Методичні рекомендації підготовлені Державним агентством з питань електронного урядування України з залученням експертів програми “Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах”. URL: <https://data.gov.ua/uploads/files/2018-08-11-104353.234698Recomendation.pdf>
4. UNSD. URL: <https://unstats.un.org/>
5. Волков А. И., Рейнольд Л. А. Открытые данные: проблемы и решения. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/otkrytye-dannye-problemy-i-resheniya/viewer>

Нікіфорова Лілія Олександрівна - канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства і виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, email: nikiforovalilia@gmail.com

Nikiforova Liliia Oleksandrivna - Ph.D. (Econ.), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Enterprise and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.